

XORIJIY DAVLATLARNING TARIXIY SHAXARLARIDA "DIZAYN-KOD" OMILLARNING TAHLILI

Shahar "dizayn-kod" qoidalari yo'nalishida jahon ilm-fanidagi ilmiy-tadqiqot ishlari AQSh va Yevropa davlatlarida XX asrdan boshlangan. Ushbu davlatlarning yirik shaharlarida (Vashington, Nyu-york, London, Parij va boshqalar) "dizayn-kod" qoidalari amaliyotga joriy qilinishi bu shaharlarda aholi uchun eng qulay muhit shakllanishiga olib keldi. XXI asrni boshida "dizayn-kod" qoidalari Osiyoning rivojlangan davlatlarida (Yaponiya, Janubiy Koreya, Malayziya, Singapur) ishlab chiqish va qo'llanilishi boshlandi. MDX davlatlarida (Rossiya, Belarus, Ukraina, Kozog'iston, Gruzija) "dizayn-kod" yo'nalishida ilmiy-tadqiqot ishlari so'ngi 10 yillikda jadal ravishda amalga oshirilib sezilarli natijalarga erishildi.

Xorijiy davlatlarda dizayn kodlarini ishlab chiqishning namunalari o'rganilganlik darajasi, jahon ilm-fanidagi ilmiy-tadqiqot yo'nalishlari bo'yicha erishilgan yutuqlar haqida quyidagilarni misol qilishimiz mumkin. Vashingtonda ishlab chiqilgan "dizayn-kod" qoidalari kvartallarning vizual ko'rinishini tartibga soldi, tadbirkorlar o'rtasidagi nizolarni bartaraf qilib shu bilan birgalikda madaniy meros o'bektlarini asrash o'z xolatida saqlab qolish asosiy vaifalarni bajardi. "Dizayn-kod" qoidalari shaharni "bozor"ga aylantirmaslikka va turli shahar muhiti elementlarini, ko'rinish o'lchamlarini stilistik uslubini oldindan rejalashtirish amalga oshirishga imkon beradi.

"Advokatlar", "Pelmennaya", "Kreditlar", "Kofe do'koni", "Yangi go'sht" va "Gullar": taxminan bunday aralash obyektlar hududlarni Rossiyaning istalgan shahrining o'tish ko'chasida topish mumkin va ko'pincha belgilar do'st do'stini hech bo'lmaganda vizual tarzda "chaqirishga" harakat qiladi. Biroq, zamonaviy shahar muhiti hali ham ko'zni quvontirishi kerak va uni darhol boshqa narsaga o'tkazish istagiga olib kelmasligi kerak. Bu yil hukumat tomonidan tasdiqlangan Shahar atrof-muhit sifati indeksi "Shahar makonining tashqi dizayn darajasi" kabi 36 ta mezon qatoriga kiritilgani bejiz emas.

U, o'z navbatida, uchta parametрни o'z ichiga oladi: shaharda reklama inshootlarini joylashtirish va yangilangan jabhalar va me'moriy yoritish bilan turar-joy binolarining ulushi bo'yicha tasdiqlangan nizom mavjud. Ko'chalarning vizual ko'rinishini tartibga solishning zamonaviy yondashuvi dizayn koddan foydalanish, ya'ni hududning jismoniy rivojlanishi uchun dizayn qoidalari, talablari va tavsiyalarining tasvirlangan to'plamidir. Artemiy Lebedev studiyasining katta dizayneri Sergey Steblinning fikricha, Strelka Mag jurnalining Strelka jurnali: "Chet elda dizayn kodini ishlab chiqishning ajoyib namunasi Vashingtondagi belgilar dizayni bo'yicha qo'llanmadir". Hujjat xonadonlarning ko'rinishini tartibga soladi, tadbirkorlar o'rtasidagi kelishmovchiliklarni hal qiladi, madaniy merosni asrab-avaylashga majbur qiladi, deya qayd etadi ekspert.

Rossiyada dizayn kodini amalga oshirish har doim ham muammosiz o'tmaydi. Ko'pincha mahalliy ma'muriyatlarning shaharni obodonlashtirish bo'yicha qat'iy qarori ishbilarmonlar tomonidan dushmanlik bilan qabul qilinadi, ular yangi uslubga muvofiq belgilarni o'zgartirishga majbur bo'ladi. Va ba'zida tadbirkorlar bunday o'zgarishlarga ehtiyoj sezmaydilar. Biz ushbu sohada kashshof bo'lishdan qo'rqmagan Rossiya shaharlari misolida rasmiylar va biznes loyiha kodini qanday muhokama qilgani va amalga oshirganini aytib beramiz.

Dizayn kodlari Rossiyada uzoq vaqtdan beri mavjud bo'lib bu bilan shaharsozlar va dizaynerlar hamkorlikda ishlab samarali natijalarga erishishgan. Lekin "Dizayn-kod"lar Rossiyada ba'zan "standartlar" va "qoidalar" deb nomlanadi. Rossiyada masalan, imkoniyati cheklanganlar va ko'rish qobiliyati past nogironlari uchun mo'ljallangan shaharsolik qoidalariga kiritilgan "Dizayn-kod"lar ishlab chiqilgan va amaliyotda muvoffoqiyatli natijalarga erishilgan. So'nggi yillarda Rossiyada belgilarning dizayn kodini yaratish dolzarb bo'lib qoldi, chunki hozirda jamoat joylariga bo'lgan talab ortib bormoqda. Rossiyada "dizayn-kod" standartlari va qoidalarining amaliyotga joriy qilinganligi tufayli tadbirkorlar endilikda byurokratik protseduralarga kamroq uchramoqda va bu ularning o'z logotip hamda brendlarini tartibga solishni osonlashtiradi. "Dizayn-kod"lar asosida yaxshi bezatilgan ko'chalar sayr qilishga va pul sarflashga tayyor odamlarni o'ziga jalb qiladi. Va bu, o'z navbatida, o'rta va kichik biznesni rivojlantiradi, qo'shimcha xizmatlarga bo'lgan talabni oshiradi va hududni jonlantiradi [30].

Dizayn kodini joriy etish esa axborot tuzilmalari dizaynini tuzatishga va qoidalarning bajarilishini nazorat qilishga urinishdir. Xususan, ular binoning me'moriy ko'rinishiga mos kelishi, uning elementlari bilan uyg'un kompozitsiya yaratishi va arxitekturaning vizual idrokiga xalaqit bermasligi kerak. Shuningdek, bunday tuzilmalar jabhaning elementlariga mutanosib bo'lishi kerak. Shu bilan birga, dizayn kodi reklama uslubiga ta'sir qilmaydi. Irkutskning tarixiy aholi punkti chegaralarida visual muhitni (tashqi ko'rinishni) tashkil qilish kontseptsiyasi (bundan buyon matnda dizayn kod deb yuritiladi) yagona me'moriy va badiiy ko'rinishni shakllantirish, shuningdek joylashtirishni tartibga solish maqsadida ishlab chiqilgan. tashqi reklama va axborot dizayni ob'ektlari. U joylashtirilgan binolarning jabhasi, u joylashtirilgan muhit va u vayron qiluvchi tasvirlari bilan uyg'un bo'lmagan tartibsiz reklama muammosi Irkutsk uchun jiddiy muammodir.

O'tkazilgan tahlillar Irkutskning tarixiy me'moriy qiyofasini tiklash va saqlashni hisobga olgan holda reklamani ishlab chiqish va joylashtirish qoidalarini ishlab chiqish uchun asos bo'ldi; grafik ko'rsatmalar shaklida taqdim etilgan maxsus qoidalar; tashqi reklama va axborot dizayni ob'ektlarini ishlab chiqish uchun tipografiya va rang berishning asosiy tamoyillari ro'yxati, shuningdek vizual muhit holatini monitoring qilish mezonlari. Tashqi reklama va axborot dizayni ob'ektlarini joylashtirish bo'yicha echimlar asosiy talablarga muvofiq taqdim etiladi:

- shahar muhitining tarkibi, uslubi, bezaklari, fasad bezaklari, estetik fazilatlarini buzmasdan joylashtirish;

- ob'ektlarning mulk huquqidan qat'i nazar, fasad ichida bir nechta reklama va axborot tuzilmalarini joylashtirishda izchillik;

- idrok etish shartlariga rioya qilish (ko'rish imkoniyati, axborotning o'qilishi);

- yodgorlik obyektlarining ustuvorligi (esdalik va esdalik lavhalari, belgilar va boshqalar);

- odamlar uchun xavfsizlik;

- meymoriy ob'yektlarning jismoniy holati uchun xavfsizlik;

- foydalanish va ta'mirlash qulayligi.

Dizayn kodini qo'llash samaradorligi aniqlanadi tashqi reklama va axborot loyihalash ob'ektlarining (masalan, tabelalar, yorug'lik, logotip va savdo belgisi) joylashuvi kontseptsiyasi qoidalarini o'rgangan buyurtmachiga konstruktsiyani va ma'muriyatni mustaqil ravishda o'rnatish imkonini berishi bilan, yuqoridagi talablarga rioya qilgan holda, avtomatik ravishda ruxsatnomalar berishi va hokimiyatdan ruxsat so'ramasligi mumkin.

So'nggi 10 yil ichida juda kata tashqi reklama va materiallarni ishlab chiqarish bilan shug'ullanadigan kompaniyalar soni ancha qulayroq bo'ldi. Tablolar tayyorlash uchun material sifatida arzon banner matosidan foydalanish keng tarqaldi. Arzon reklama vositalaridan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lgan tadbirkorlar ko'p hollarda "kimki belgini kattaroq, yorqinroq va yorqinroq qilsa, u g'alaba qozonadi" tamoyili bo'yicha e'tibor uchun o'zaro raqobatlashadi. Biroq, amalda bu yondashuv teskari natijani ko'rsatadi Bundan tashqari, past sifatli material hech qanday tarzda binolarning jabhalariga mos kelmaydi va tezda o'zining jozibali ko'rinishini yo'qotadi, bu shahar atrof-muhitining badiiy qiyofasiga salbiy ta'sir qiladi, shahar ko'chalarining ko'rinishini uyg'unlashtiradi (allaqachon unchalik uyg'un emas). Oqimga to'liq mos ravishda ishlab chiqilgan yaxshiroq. Uyda yolg'iz o'rnatilgan bunday belgi me'morchilikka mos kelmadi, lekin u haqiqatan ham e'tiborni tortdi va yaxshi holat belgisi edi. Irkutskning ta'mini shakllantirgan misollar qonun hujjatlari, dizayn kodeksi tadbirkorlarga dizayn bosqichida tashqi dizaynni ishlab chiqishni sezilarli darajada osonlashtiradi. Bundan tashqari, dizayn kodeksi tashqi reklama va axborot dizayni ob'ektlarini muvofiqlashtirish jarayonini soddalashtiradi va joylashtirish qoidalariga rioya qilish ustidan nazoratni osonlashtiradi. Bularning barchasi, o'z navbatida, shahar muhitining jozibadorligi va qulayligini oshirishga hissa qo'shish uchun mo'ljallangan.

XULOSA

Hozirgi kunda axborot tuzilmalariga qo'yiladigan majburiy talablar, ularni joylashtirish va ishlatish tartibini belgilaydigan dizayn kodining hujjati (qoidalar to'plami) yo'qligi shaharlarning vizul shovqinini keltirib chiqarmoqda. "Dizayn-kod"larni yaratish - tarixiy shaharlarni me'moriy va tarixiy muhitini saqlash va tiklash orqali mahalliy va xorijiy sayyohlar oqimini ortishiga olib keladi.

Mahalliy urf-odatlarini hisobga olgan holda “Dizayn-kod”larni yaratish, shaharni o'ziga xos qiyofasiga ega bo'lishini ta'minlab, ishlanmalar (mahsulot)ning milliy ornamentlar asosida yaratilishi xorijiy analoglardan ustunligini ta'minlaydi.

Ushbu protsedura shaharni ko'rinishini yaqin masofadan idrok etshni ta'minlab piyodalar uchun qulaylik yaratadi, ushbu protsedura shahar sharoitida ishlaydigan tadbirkorlar uchun maqbul yechimlarni ta'minlab odamlar shahar ko'chalarini to'ldirishning sifati va miqdori ortadi bu orqali tadbirkorlar va ularning biznesining muvaffaqiyati yurishi ta'minlanadi.

Biz xorijiy davlatlar dizayn kodlarinitaxlil qilgan xolda shunday xulosaga keldikki dizayn ko'dlari hududlarning o'ziga xosligi tarixiy axxamiyatini saqlash bundan tashqari, dizayn kodlari tashqi reklama va axborot dizayni ob'ektlarini muvofiqlashtirish jarayonini soddalashtiradi va joylashtirish qoidalariga rioya qilish ustidan nazoratni osonlashtiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-noyabrdagi PF-6119-son farmonining 7-bandi, ДИЗАЙН-КОД КОТЛАС.

2.http://totalarch.com/files/gallery/gc_2016_89_03.jpg.

3.http://dn1.vtomske.ru/a/9b7663efdf14983984a4081ec98ff8a8_jpg

